

2b. Teorie veřejné volby

Teorie veřejné volby

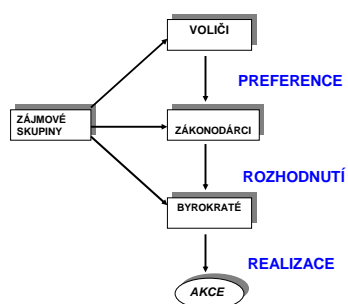
- **Veřejná volba** představuje proces, kterým se individuální preference spojují do preferencí a rozhodnutí kolektivních (veřejných).
- Teorie veřejné volby se zabývá veřejným rozhodováním a jeho mechanismy
- Teorie veřejné volby zkoumá otázku, jak vlády rozhodují o daních, o výdajích a dalších nástrojích státních zásahů do ekonomiky, zákonitosti politického systému rozhodování.

Aktéři veřejné volby

- Občané – voliči
- Politikové
- Nátlakové skupiny (lobby)
- Byrokraté (úředníci)

Cílem každé skupiny je **maximalizace svého užitku**.

Vztahy mezi aktéry veřejné volby

Veřejná volba v demokratických systémech

V demokracii může být rozhodování:

- **Přímé (přímá demokracie)**
- **Nepřímé (nepřímá, zastupitelská demokracie)**

Nepřímá demokracie

Dva základní systémy zastupitelské demokracie:

- **Poměrné zastoupení.**
- **Většinové zastoupení.**

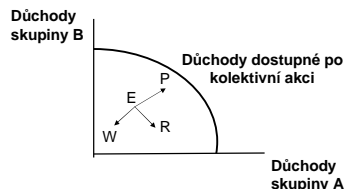
Veřejná volba v demokratických systémech

Demokracie funguje ve společnosti dobře, jestliže:

- Voliči mají dokonalé informace, podle kterých se mohou správně orientovat a při volbách zaujmout stanovisko.
- Politikové, resp. politické strany, soutěží mezi sebou o hlasy voličů. Soutěží především svým sociálně-ekonomickým programem.
- Systém hlasování je citlivý na preference.
- Hlasovací systém je odolný vůči strategiím.

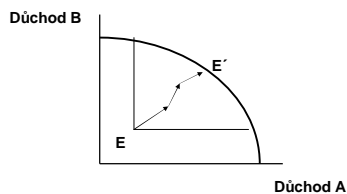
Kolektivní rozhodnutí

- Škodlivá
- Redistribuční
- Efektivní

Způsoby hlasování – postupy veřejné volby

1) Pravidlo jednomyslného konsenzu (jednomyslná shoda)

Způsoby hlasování – postupy veřejné volby

2) Většinové pravidlo

- Absolutní - prostá většina.
- Kvalifikovaná většina.
- Relativní většina.

Výhody většinových pravidel:

- Nemůže dojít ke vzniku vládního selhání

Nevýhody:

- Nezaručuje paretovskou efektivnost.
- Tyranie většiny.
- Hlasovací paradox (Arrowův teorém nemožnosti)
- Logrolling

Způsoby hlasování – postupy veřejné volby

Další pravidla hlasování:

- Pluralitní hlasování (poměrné hlasování)
- Hlasování podle počtu získaných bodů

Veřejné rozhodování o veřejných statcích a jejich financování

Jedním z hlavních **problémů**, proč není možné vždy zajistit paretovskou efektivní alokaci, je **zjišťování pravdivých preferencí voličů**.

Odlíšné dopady různých metod hlasování

Varianty	Volič X		Volič Y		Volič Z	
	Pořadí	body	pořadí	body	pořadí	body
A-vodovod	1	5	3	1	3	1
B-knihovna	2	3	2	3	1	5
C-hřiště	3	2	1	6	2	4

Každý z voličů X, Y, Z má k dispozici 10 bodů a musí je přidělit různým variantám A,B,C nebo tyto varianty uspořádat na 1., 2., 3. místě dle svých preferencí.

V případě uplatnění:

- **Většinového pravidla** by zvítězila varianta B,
- **Pluralitního hlasování** by zvítězila varianta B,
- **Hlasování podle počtu bodů** by zvítězila varianta C.